Slachta Margit
Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

IDŐS SZEMÉLYEK SEGÍTŐJE

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és
VEKOP-7.5.1-16-2016-00001
kiemelt projektek
Cím: 1071 Budapest, Peterdy u. 15.
E-mail: efop382@nszi.hu
E-mail: vekop751@nszi.hu

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KÉSZÍTETTÉK:

Pál Cecília
Somogyi Bernadett

SZAKMAI LEKTOR:

Balog Józsefné

TARTALOM

Bevezető 4

A képzés indoklása, szabályozásának jogi háttere 5

A képzés megnevezése 6

A képzés szervezésének feltételei 6

Képzőhellyel szembeni elvárások 6

Személyi feltételek 6

Tárgyi feltételek 9

A képzés bemeneti követelményei 10

Felmentések kezelése 10

A képzés felépítése 10

A képzési program célja 10

A program célcsoportja 11

A képzés során megszerezhető kompetenciák 11

Általános szakmai követelmények 11

A képzési idő 13

Teljesítési követelményrendszer 14

Vizsgakövetelmények 14

A záróvizsga értékelése 14

Javító- és pótlóvizsga 14

A képzés által nyújtott képesítés 14

A képzési program témakörei 15

1. témakör 15

2. témakör 20

A képzési program gyakorlata 27

Bevezető

Az idős személyek segítője (a továbbiakban: segítő) képzés célja, hogy a releváns szakképzettség nélkül szakmai munkakört betöltő személy számára biztosítsa a betöltött munkakör keretében ellátandó, szakképzettséget nem igénylő munkatevékenységek végzéséhez szükséges kompetenciák kialakítását, a meglévő kompetenciák bővítését, a szükséges adekvát ismeretek és készségek elsajátítását.
A képzést elvégző személy hatékonyan tudja segíteni a szakképzett gondozót az idős személy szükségleteihez igazodó ellátás megvalósításában. A szakképzett gondozó irányítása mellett a segítő hozzájárul az idős személy esetében meglévő készségek, önállóság, önellátási képesség megőrzéséhez, az igénybevevő szükségletein alapuló, személyre szóló ápolás-gondozás, illetve szociális munka hatékonyságának a növeléséhez. A képzés eredményeként megvalósuló szemléletformálás, tudásbővítés hozzájárul a szakmai munkakörben foglalkoztatott szakképzettlen személy hatékony feladatellátásához, a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltató szakmai színvonalának javításához.

A képzés konkrét célja: a képzésben résztvevő alapvető ismereteket szerez

- az idős ember élettani sajátosságairól, szükségleteiről, az idős személyek ápolásának és gondozásának szakmai követelményeiről, a segítő feladatairól, kompetenciáiról,
- a szociális munka sajátosságairól, a segítő foglalkozásokban érvényesülő értékekről és etikai követelményekről, valamint a szakmai munka során használható szociális munkaformákról, módszerekről,
- a szociális alap- és szakosított ellátási formák (házi segítségnyújtás, időskorúak nappali ellátása, időskorúak gondozóháza, idősek otthona) szakmai feladatairól és működéséről.

A résztvevő képessé válik:

a) a szakképzett ápoló vagy gondozó munkakörben foglalkoztatott személy közvetlen irányítása és felügyelete mellett az idős személy egyes alapvető szükségleteinek kielégítésében tevékenyen részt venni;
b) a képzés során kialakított, továbbfejlesztett kompetenciák birtokában a gondozó irányítása mellett aktívan közreműködni a szociális szolgáltatások szakmai programjának megvalósításában;
c) az idős ember sajátos szükségleteinek gondozó által történő felmérését követően, vele együttműködve az ápolási, gondozási folyamatok egyes – kompetenciájába tartozó – részfeladatainak elvégzésére, a megszerzett tudás birtokában tevékenységével hozzásegíteni a gondozót a szakmai feladatok hatékonyabb megoldásához.

A képzés során a résztvevő ismerje meg:

- az idős személyekkel történő foglalkozás szakmai alapjait, érték- és eszközrendszerét, a szociális segítés főbb alapelveit;
- az ember szociális szükségleteit, a család idősgondozó funkcióját és felelősségét, a társadalom viszonyát az idős emberhez, az időskori problémákhoz;
- az időskor életszakaszait és azok jellemzőit, a gondozás alapfogalmait;
- az időskori demencia jellemzőit és a demenciával élők gondozását, a korai tüneteket, a hozzátartozók támogatásának lehetőségeit,
- a szociális ellátórendszeren belül, az idős személyek számára biztosított személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatási formák szakmai feladatait, kiemelt figyelemmel az ellátotti jogokra;
- az egyes szolgáltatások tekintetében a kompetenciájába tartozó tevékenységek elméleti hátterét és gyakorlati megvalósítását, kivitelezését;

- az idős emberre legjellemzőbb élettani és kórélettani ismeretekhez kapcsolódóan a kompetenciájába tartozó tevékenységek elméleti hátterét és gyakorlati kivitelezését.

A KÉPZÉS INDOKLÁSA, SZABÁLYOZÁSÁNAK JOGI HÁTTERE

A szociális szolgáltatásokat érintően kialakított segítő képzéssel az ágazatban munkavállalóként jelen lévő, a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet (a továbbiakban: Szr.) 3. számú mellékletében meghatározott szakképzettséggel nem rendelkező, szakmai munkakörben foglalkoztatott munkavállalók számára, a munkakörbe tartozó tevékenységek szakszerű elvégzését támogató kompetenciabővítésre és tudásátadásra kerül sor.
Az Szr. szociális szolgáltatások működtetéséhez szükséges személyi feltételek körében:
- alapszolgáltatás esetén 50%-os,
- a szakosított ellátás esetén 80%-os

szakképzettségi arányt határoz meg.

A szabályozásból adódóan az ágazatban jelentős számban dolgoznak szakképzetlen személyek. A szakképzettségi arány emelése az ágazat alacsony humánerőforrás megtartó képessége miatt nehézkes, ugyanakkor az igénybevevők biztonsága, az emberi méltóság megőrzését szem előtt tartó szolgáltatásnyújtás megvalósítása miatt elengedhetetlen a szakképzettséggel nem rendelkező, laikus munkavállalók képzési rendszerének kidolgozása.

Az ágazati képzések között bevezetésre kerülő segítő képzések célja a szakképzetlen személyek szakértelmének, szakmai rálátásának és célcsoport specifikus ismereteinek bővítése oly módon, hogy az egységes szabályok és egységes szakmai tartalom mentén valósul meg.

A segítő képzés mint lehetőség megteremtésével hosszú távú célként megfogalmazódik a szakképzettséggel nem rendelkező személyek ágazat iránti elköteleződésének elmélyítése, és az ágazat profiljába tartozó szakma jövőbeni megszerzésének elősegítése, támogatása is.

A képzést meghatározó jogszabályok

A képzés a 14/2022. (IV. 29.) EMMI rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 1. § (1) Szociális ágazati képzés c) az idős személyek segítője - jogszabály alapján szervezett képzés.

Törvények

1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről (a továbbiakban: Fktv.)

Miniszteri rendeletek

1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (a továbbiakban: Szr.)

9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről

36/2007. (XII. 22.) SZMM rendelet a gondozási szükséglet, valamint az egészségi állapoton alapuló szociális rászorultság vizsgálatának és igazolásának részletes szabályairól

14/2022. (IV. 29.) EMMI rendelet a szociális ágazati képzésekről és vizsgakövetelményekről (a továbbiakban: Rendelet)

A képzés pozicionálása a képzési/továbbképzési struktúrába
A képzés az Fktv. 1. § (2) bekezdése szerinti, jogszabály alapján szervezett képzés.

A képzés megnevezése
Idős személyek segítője

A képzés szervezésének feltételei

Képzést az NSZI által pályázati úton kijelölt szervezet (a továbbiakban: képző) végezhet a vonatkozó Rendelet értelmében.

A gyakorlati képzést a foglalkoztatást biztosító szervezettől különböző szociális szolgáltatónál/intézménynél kell megszervezni. A képzést megelőző időszakban megszerzett szakmai gyakorlat nem vehető figyelembe a képzési kötelezettség teljesítéséhez. Az oktatók felkészítése során a gyakorlati képzésben részt vevő oktatókat is megfelelő felkészítésben kell részesíteni.

Online képzés szervezése
A képzési program keretében nem engedélyezett.

Képzőhellyel szembeni elvárások

a) személyi feltételek

A képzésben meghatározott tantárgyakat oktatóknak a Képzési Programban (a továbbiakban: KP) feltüntetett szakmai képesítéssel kell rendelkezniük.
Az oktatók felkészítése során az elméleti és gyakorlati képzésben részt vevő oktatókat legalább 3 órás felkészítésben kell részesíteni.

- A felkészítés során megismerik a képzési program célját, tartalmát, egységeit.
- A gyakorlati képzést vezetők megismerik a képzési programot, a szakmai ismereteket és azokra alapozva a gyakorlati képzésben elsajátítandó tudásanyagot, készségeket, kompetenciákat, melyeket a résztvevőknek a gyakorlat időtartama alatt elsajátítani szükséges.

A szociális ágazati képzéssel kialakításra kerülő új képzési struktúrában az elméleti órákon és a gyakorlati órákon egyaránt tudásátadás zajlik. A gyakorlati tevékenységhez kapcsolódó elméleti hátteret a képzésben résztvevő a gyakorlati órák alkalmával sajátítja majd el, egyúttal a gyakorlati órák alkalmával a megfelelő készségek kialakítása is biztosítottá válik.
Az oktatóknak szükséges az adott tantárgyhoz a megfelelő felsőfokú szakképzettség, illetve legalább 3 éves oktatási gyakorlati idő vagy az idősellátás területén eltöltött legalább 3 éves szakmai gyakorlat.

Tantárgyak szerinti bontásban:

Tantárgy	Oktató végzettsége, képzettsége	Oktató szakmai tapasztalata
1.1. Az emberi test felépítése, alapvető élettani ismeretek	orvos, szakorvos, BSc/Msc ápoló, mentőtiszt, egészségügyi tanár, gyógytornász, fizioterapeuta	3 éves szakmai gyakorlat az idősellátás területén vagy 3 éves oktatási tapasztalat a szociális ágazathoz tartozó szakmai oktatás/képzés területén
1.2. Gerontológiai és geriátriai alapismeretek	orvos, szakorvos, BSc/Msc ápoló, egészségügyi tanár, szociális munkás, mentálhigiénés szakember	3 éves szakmai gyakorlat az idősellátás területén vagy 3 éves oktatási tapasztalat a szociális ágazathoz tartozó szakmai oktatás/képzés területén
1.3. Alapápolási és gondozási ismeretek	orvos, szakorvos, BSc/Msc ápoló, mentőtiszt, védőnő, gyógytornász, fizioterapeuta	3 éves szakmai gyakorlat az idősellátás területén vagy 3 éves oktatási tapasztalat a szociális ágazathoz tartozó szakmai oktatás/képzés területén
1.4. Táplálkozás, folyadékpótlás, diétás ismeretek	orvos, szakorvos, BSc/Msc ápoló, egészségügyi tanár, dietetikus, védőnő	3 éves szakmai gyakorlat az idősellátás területén vagy 3 éves oktatási tapasztalat a szociális ágazathoz tartozó szakmai oktatás/képzés területén
1.5. Betegmegfigyelés, észlelés	orvos, szakorvos, BSc/Msc ápoló, mentőtiszt, egészségügyi tanár, dietetikus, védőnő	3 éves szakmai gyakorlat az idősellátás területén vagy 3 éves oktatási tapasztalat a szociális ágazathoz tartozó szakmai oktatás/képzés területén
1.6. Elsősegélynyújtás	orvos, szakorvos, BSc/Msc ápoló, mentőtiszt, egészségügyi tanár, szociális munkás, szociális menedzser	3 éves szakmai gyakorlat az idősellátás területén vagy 3 éves oktatási tapasztalat a szociális ágazathoz tartozó szakmai oktatás/képzés területén
1.7. Gyógyászati segédeszközök, rehabilitáció	gyógytornász, fizioterapeuta Bsc, szociális munkás, Bsc/Msc ápoló, szociális szervező, rehabilitációs szakember	3 éves szakmai gyakorlat az idősellátás területén vagy 3 éves oktatási tapasztalat a szociális ágazathoz tartozó szakmai oktatás/képzés területén
2.1. Szakmai készségfejlesztés, kommunikáció, pszichológiai alapismeretek	pszichológus, kommunikációs szakember, mentálhigiénés szakember, gyógypedagógus, szociális munkás, szociálpedagógus	3 éves szakmai gyakorlat az idősellátás területén vagy 3 éves oktatási tapasztalat a szociális ágazathoz tartozó szakmai oktatás/képzés területén
2.2. Szociális szolgáltatások jogi háttere, érdekvédelem	jogász, szociális munkás, szociális menedzser, szociálpedagógus, mentálhigiénés szakember	3 éves szakmai gyakorlat az idősellátás területén vagy 3 éves oktatási tapasztalat a szociális ágazathoz tartozó szakmai

		oktatás/képzés területén
2.3. Mentálhigiéné, gondozási ismeretek, szocioterápiás ellátás	szociális munkás, szociálpedagógus, mentálhigiénés szakember, védőnő, BSc/Msc ápoló	3 éves szakmai gyakorlat az idősellátás területén vagy 3 éves oktatási tapasztalat a szociális ágazathoz tartozó szakmai oktatás/képzés területén
2.4. A szociális segítő munka alapjai a.) szociálpszichológiai, társadalomismereti alapok b.) a szociális munkával összefüggő ismeretek	szociális munkás, szociálpolitikus, szociális menedzser, szociális szervező, szociálpedagógus, rehabilitációs szakember	3 éves szakmai gyakorlat az idősellátás területén vagy 3 éves oktatási tapasztalat a szociális ágazathoz tartozó szakmai oktatás/képzés területén
2.5. Háztartási és a feladatellátáshoz kapcsolódó munkavédelmi ismeretek	szociális munkás, szociális menedzser, szociális szervező, mentálhigiénés szakember, védőnő, BSc/Msc ápoló	3 éves szakmai gyakorlat az idősellátás területén vagy 3 éves oktatási tapasztalat a szociális ágazathoz tartozó szakmai oktatás/képzés területén

b) tárgyi feltételek elméleti képzéshez

Az oktató helyiségeknek meg kell felelniük a nemzeti szabványban vagy a nemzeti szabvánnyal azonos, illetve azzal egyenértékű építési és műszaki előírásokban foglaltaknak, továbbá az építésügyi, a tűzvédelmi, az egészségvédelmi, a munkavédelmi jogszabályokban előírt követelményeknek és a közegészségügyi előírásoknak.

	Helyiségek	**Mennyiségi mutató**	**Megjegyzés**
1.	Tanterem/előadóterem	Képzési helyszínenként és csoportonként 1 db	A terem alapterülete min.: 1,5 m2/fő
2.	WC helyiség	Képzési helyszínenként min. 1 db (résztvevők létszámának figyelembevételével)	Szükség szerint akadálymentesített (fogyatékossággal élő résztvevő esetén)
3.	Adminisztrációs iroda és irattár	Intézményenként 1 db	
Helyiségek bútorzata, egyéb berendezési tárgyai			
	Eszköz, berendezés	**Mennyiségi mutató**	**Megjegyzés**
4.	Tanulóasztalok	Résztvevők létszámának figyelembevételével	Szükség szerint akadálymentesített berendezési tárgyak (fogyatékossággal élő résztvevő esetén)
5.	Tanári/előadói asztal	Tantermenként/előadótermenként 1 db	
6.	Székek vagy írólapos székek	Résztvevők/oktatók létszámának figyelembevételével	
7.	Tábla és/vagy flipchart	Tantermenként/előadótermenként 1 db	
8.	Számítógép internet hozzáféréssel	Tantermenként 1db	
9.	Álló- és mozgóképvetítő eszköz/projektor	Tantermenként 1 db	
10.	Egyéb eszközök	Flipchartpapír, vetítővászon, mágneses letörölhető tábla, papírok, filctollak	

c) tárgyi feltételek gyakorlati képzéshez

A képzésben résztvevők szociális alap- és szakosított ellátásban is részt vesznek gyakorlati képzésben. Az intézmény rendelkezzen öltözővel és személyre szóló öltözőszekrénnyel, oktatásra alkalmas helyiséggel és berendezéssel (asztal, létszámnak megfelelő darabszámú szék, számítógép, internet hozzáférés, flipchartpapír, vetítővászon, papír, filctoll), a gyakorlati képzéshez szükséges ápolási és gondozási eszközökkel.

A képzés bemeneti követelményei

A képzés megkezdéséhez szükséges iskolai előképzettség
általános iskolai végzettség

A képzés megkezdéséhez szükséges szakmai előképzettség
nem szükséges

Felmentések kezelése
Felmentési lehetőség az Idős személyek segítője szociális ágazati képzés során nem biztosított.

Előzetesen megszerzett tudás beszámítása
Előzetesen megszerzett tudás beszámítása nem lehetséges.

Előzetes tudásmérés
Előzetes tudásmérés nem engedélyezett.

A képzés eredményes elvégzésének igazolásának módja
tanúsítvány

A KÉPZÉS FELÉPÍTÉSE

A képzési program célja

Az idős személyek segítője képzés célja az idős személyek számára biztosított szociális szolgáltatások területén szakképzettséggel nem rendelkező, de szakmai munkakörben foglalkoztatott munkavállalók kompetenciájának bővítése, a munkakörbe tartozó feladatok, tevékenységek hatékony elvégzését segítő szemléletmód kialakítása és az ehhez szükséges tudás átadása. A képzést elvégző személyek a szakképzett ápoló vagy gondozó munkáját kompetens módon tudják segíteni, és az igénybevevő biztonságos ellátásában hatékonyan tudnak részt venni. A segítő képzést elvégző személy a szakképzett ápoló vagy gondozó munkakörben foglalkoztatott személy közvetlen irányítása/felügyelete mellett munkaköri feladatait hatékonyan végzi, és a gondozó irányításával képessé válik a személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatás szakmai munkájában történő aktív feladatellátásra.
A képzést elvégző személy képes értelmezni az egyéni gondozási tervet, és az abban foglalt, kompetenciájába tartozó feladatokat a szakmai szabályok betartása mellett elvégezze. A szociális intézmény protokolljában meghatározott, kompetenciájába tartozó feladatokat önállóan végzi, továbbá a szakképzett gondozó felügyelete/irányítása mellett képessé válik a szakképzettséget igénylő gondozási tevékenységekben történő aktív résztvételre. A képzést elvégző személy értelmezni tudja az ellátáshoz kapcsolódó ügyviteli dokumentációt, és a kompetenciájába tartozó feladatok elvégzését, tevékenységét a releváns dokumentumban szakszerűen rögzíti.

A munkaterület rövid leírása
Az idős személyek segítője a gondozó irányításával képes az idősellátás intézményi és intézményen kívüli, a személyes szolgáltatások területén, a kompetenciájába tartozó gondozási feladatok ellátására. Munkája eredményessége érdekében az ellátottakkal és munkatársaival személyes kapcsolatot alakít ki, velük együttműködik. Felméri az idős ember sajátos szükségleteit, és az egyéni gondozási tervnek megfelelően

részt vesz a személyes gondoskodásban. Ha szükséges, baleset vagy hirtelen egészségromlás esetén képes elsősegélyt nyújtani. A munkához kapcsolódó adminisztrációs feladatokat ellátja.

A program célcsoportja

Házi segítségnyújtás, idősek nappali ellátása, idősek gondozóháza, idősek otthona szociális szolgáltatás/intézmény működtetése során, az Szr. 6. § (2) bekezdésében meghatározott szakmai létszám keretében, gondozó munkakörben, szakirányú szakképzettség hiányában foglalkoztatott munkavállalók.

A képzés során megszerezhető kompetenciák

Az idős személyek segítője a szakképzett ápoló vagy gondozó munkakörben foglalkoztatott személy közvetlen irányítása és felügyelete mellett képessé válik:

- az idős személy egyes alapvető szükségleteinek kielégítésében tevékenyen részt venni,
- pontosan értelmezni a gondozási dokumentumok tartalmát, az intézmény szakmai programjában foglaltakat,
- a pontos, gyakorlatias, felelősségteljes munkavégzésre,
- felmérni az ellátott fizikai, mentális állapotát, szociális helyzetét és ennek megfelelő segítséget nyújtani,
- felismerni a hirtelen állapotváltozást, egészségügyi és szociális vészhelyzetet,
- teamben dolgozni, az általa összegyűjtött információkat átadni, mérlegelni, súlyozni,
- az ellátással kapcsolatos adminisztrációs feladatokat elvégezni,
- bizonyos alapápolási feladatokat megoldani, végrehajtani,
- a személyes gondoskodásban való részvételre, kompetenciahatárok betartására.

Általános szakmai követelmények

Az idős személyek segítője képes:

- Az idősellátás intézményi és intézményen kívüli személyes szolgáltatások területén szükséges gondozási feladatokat ellátni, szociális szakember irányításával.
- Munkája eredményessége érdekében az idősekkel és munkatársaival személyes kapcsolatot kialakítani, velük együttműködni.
- Elsősegélynyújtásra, baleset vagy hirtelen egészségromlás esetén.
- A munkájához kapcsolódó adminisztrációs feladatokat ellátni.
- Az olvasott, írott köznyelvi és szakmai szöveget megérteni, köznyelvi és szakmai szöveget írni - információkat gyűjteni.
- A különböző helyzetben élő emberekkel empátiával, toleranciával bánni, érzelmileg stabil, kiegyensúlyozott magatartást tanúsítani, elhivatottan, segítőkész odafordulással kapcsolatot teremteni, adekvát módon kommunikálni.
- A szociális szolgáltatást igénybe vevő személyt motiválni, felelősségteljesen, nyitott módon hozzáállni az idős személy problémáihoz.
- Felismerni a szociális veszélyhelyzeteket, problémákat.
- A szakmai etikai szabályokat betartani, a szakma értékeit képviselni.
- Használni az info-kommunikációs eszközöket, feladatait és a megoldandó problémákat gyakorlatiasan értékelni.
- Szakszerűen elvégezni a kompetenciájába tartozó gondozási és alapápolási feladatokat, segítséget nyújtani a mindennapi életvitel biztosításában.

- Ismerni a haldoklás és gyász fázisait, kompetenciájának megfelelően segíteni a haldokló beteg ápolását, gondozását, a jó közérzet biztosítását, a magány és az elszigetelődés megelőzését, a lelki megnyugvás előmozdítását, a haldokló emberi méltóságát élete utolsó percéig segíteni megőrizni.
- Segítséget nyújtani a háztartásvitelben, háztartásgazdálkodásban, az alapvető szükségleteket felmérni.
- A foglalkoztatások szervezésében és lebonyolításában aktívan részt venni, minden esetben az idős érdekeit képviselni.
- Saját gondozási munkáját dokumentálni.
- Részt venni a gondozási terv elkészítésében és megvalósításában.
- A gyógyászati segédeszközöket, a kényelmi eszközöket karbantartani, tisztítani, az elsősegélynyújtáshoz szükséges eszközöket és kötszereket használni.
- A háztartási gépeket, konyhatechnikai eszközöket és a textíliákat használni, tisztítani.

A képzési idő

	300 Óraszám(óra)*	
Témakörök, tantárgyak	**Elmélet**	**Gyakorlat**
1. Témakör: Gondozási-ápolási alapfeladatok	**130**	**85**
1.1. Az emberi test felépítése, alapvető élettani ismeretek	30	-
1.2. Gerontológiai és geriátriai alapismeretek	30	-
1.3. Alapápolási és gondozási ismeretek	30	40
1.4. Táplálkozás, folyadékpótlás, diétás ismeretek	15	10
1.5. Betegmegfigyelés, észlelés	15	15
1.6. Elsősegélynyújtás	5	5
1.7. Gyógyászati segédeszközök, rehabilitáció	5	15
2. Témakör: Társadalmi, szociálpolitikai, etikai, jogi, pszichológiai alapismeretek	**50**	**35**
2.1. Szakmai készségfejlesztés, kommunikáció, pszichológiai alapismeretek	5	-
2.2. Szociális szolgáltatások jogi háttere, érdekvédelem	5	-
2.3. Mentálhigiéné, gondozási ismeretek, szocioterápiás ellátás	10	20
2.4. A szociális segítő munka alapjai a.) szociálpszichológiai, társadalomismereti alapok	5	-
2.4. A szociális segítő munka alapjai b.) a szociális munkával összefüggő ismeretek	15	5
2.5. Háztartási és a feladatellátáshoz kapcsolódó munkavédelmi ismeretek	10	10
GYAKORLAT: A gyakorlati képzés idősellátással foglalkozó szociális intézményben: házi segítségnyújtás, idősek nappali ellátása alapszolgáltatást vagy időskorúak gondozóháza, idősek otthona szakosított ellátást biztosító szociális szolgáltatónál történik. (A résztvevő saját intézménye kizárva.)		
Összesen: 300 óra, melyből 180 óra elmélet, 120 óra gyakorlat	**180 óra**	**120 óra**

* Megjegyzés: az óraszámot tanórának tekintjük, így 1 tanóra = 45 perc.

Teljesítési követelményrendszer

Maximális hiányzás mértéke a program időtartamának 10 %-a.
A részvétel igazolása az oktatók által vezetett jelenléti ív ellenjegyzésével történik.
A képzésen résztvevő személy a képzés végén záróvizsgát tesz (Rendelet 5. § (1) - (2) bekezdése).
A záróvizsga szóbeli vizsgafeladatból áll.
A szóbeli vizsgához a miniszter által jóváhagyott tételsort az NSZI a honlapján közzéteszi, az a miniszter által történő visszavonásig használható fel.

Záróvizsgára bocsátás feltételei
A képzési programban meghatározott elméleti és gyakorlati óraszám teljesítésének igazolása.

Vizsgakövetelmények

Záróvizsga
A képző a záróvizsgát a képzés utolsó napját követő 60 napon belül köteles megszervezni. A záróvizsga időpontjáról a képző legalább 30 nappal korábban írásban tájékoztatja a képzésben részt vevő személyt. A képző az NSZI-nek a vizsga megkezdése előtt legalább 30 nappal írásban bejelenti a záróvizsgát, és megküldi a képzési programban meghatározott záróvizsgára bocsátás feltételeinek teljesítéséről szóló igazolást.

Szóbeli vizsga
A képzésben részt vevő személy kihúzott tétel alapján beszámol az elméleti és gyakorlati képzésen megszerzett tudásáról (felkészülési idő: 10 perc/vizsgázó, felelési idő: 10 perc/vizsgázó).

A záróvizsga 3 tagú vizsgabizottság előtt történik.

A záróvizsga értékelése
A záróvizsgát a vizsgabizottság
a) kiválóan megfelelt
b) megfelelt vagy
c) nem felelt meg
minősítéssel értékeli.
A vizsgázó záróvizsgája sikertelen, ha a szóbeli vizsgafeladat „nem felelt meg” minősítéssel zárul.

Javító- és pótlóvizsga
Sikertelen vizsga esetén a vizsgázó javítóvizsgát tehet. Ha a vizsgázó a vizsgát neki fel nem róható okból meg sem kezdte, vagy megkezdte, de befejezni nem tudta, pótlóvizsgát tehet. A javító- és a pótlóvizsga a képzés befejezését követő egy éven belül tehető le. A képző bejelentése alapján az NSZI a javító- és pótlóvizsgára legkésőbb a képzés utolsó napját követő egy éven belül lehetőséget biztosít.
Az NSZI a javító- és pótlóvizsga szervezése során a Rendelet 5. § (9) bekezdésében előírt létszámkorláttól eltérhet.
A záróvizsgára vonatkozó további tudnivalókat (a vizsgabizottság összetétele és díjazása, a záróvizsga dokumentumai, a szociális ágazati képzések vizsgaelnöki névjegyzéke, záró rendelkezések) a Rendelet tartalmazza.

A képzés által nyújtott képesítés
A képzésben résztvevő “Idős személyek segítője” tanúsítványt kap.

A KÉPZÉSI PROGRAM TÉMAKÖREI

1. Témakör: Gondozási-ápolási alapfeladatok

Témakör célja: a résztvevők számára áttekintést nyújtson az emberi test felépítéséről és működéséről, az időskorral járó anatómiai változásokról, az időskorban megjelenő leggyakoribb betegségekről, a betegségekkel összefüggő megfigyelési, észlelési feladatokról, alapápolási teendőkről, hirtelen állapotromlás vagy vészhelyzet esetén az elsősegélynyújtási teendőkről.

A témakör tantárgyai

1.1. Az emberi test felépítése, alapvető élettani ismeretek (30 tanóra elmélet)
1.2. Gerontológiai és geriátriai alapismeretek (30 tanóra elmélet)
1.3. Alapápolási és gondozási ismeretek (30 tanóra elmélet)
1.4. Táplálkozás, folyadékpótlás, diétás ismeretek (15 tanóra elmélet)
1.5. Betegmegfigyelés, észlelés (15 tanóra elmélet)
1.6. Elsősegélynyújtás (5 tanóra elmélet)
1.7. Gyógyászati segédeszközök, rehabilitáció (5 tanóra elmélet)

Ajánlott szakirodalom

- Dolozim Emese (2021) Ápolástani alapismeretek. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest
- Dr. Horváth József (2008) Egészségügyi alapismeretek. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest
- Kovácsné Mercs Mónika: Geriátriai ismeretek II. Geriátriai gondozás. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest

Jogszabályok

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 36/2007. (XII. 22.) SZMM rendelet a gondozási szükséglet, valamint az egészségi állapoton alapuló szociális rászorultság vizsgálatának és igazolásának részletes szabályairól

1.1. Az emberi test felépítése, alapvető élettani ismeretek

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, képi szemléltetés, magyarázat.

Óraszám: 30 tanóra elmélet

A tantárgy célja: betekintést nyújtson a képzésben részt vevő számára az emberi test felépítéséről, testtájakról, a szervezet szerveződési szintjeiről, szervrendszerekről és a főbb szervekről, szövetekről, az egyes szervrendszerek szervezetben betöltött szerepéről, működésükről. Ismereteket nyújtson a szervezetet érintő időskori strukturális és funkcionális változásokról.

A tantárgy rövid tartalma: az emberi szervezet szerveződési szintjei, főbb testtájak, alapszövetek. Mozgás szervrendszere, csontok felépítése, izmok fajtái és működésük, ízületek ismertetése. Keringés szervrendszere, szív, erek, vér, vérnyomás, pulzus. Légzőrendszer felépítése és működése, a levegő útja a szervezetben. Emésztőrendszer felépítése és működése, normális széklet összetevői. Vizeletkiválasztó rendszer felépítése és működése, normális vizelet összetevői. Nemi szervek rendszere. Endokrin rendszer felépítése és működése, hormonok. Idegrendszer felépítése és működése, vegetatív idegrendszer szervezetre gyakorolt hatása, központi és perifériás idegrendszer ismertetése. Érzékszervek felsorolása és működésük rövid ismertetése. Az emberi szervezet időskori változásai.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: struktúra, funkció, sejt, szövet, szerv, szervrendszer, szervezet, időskori változások.

1.2. Gerontológiai és geriátriai alapismeretek

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, magyarázat, esetismertetés.

Óraszám: 30 tanóra elmélet

A tantárgy célja: ismereteket nyújtson a képzésben részt vevő számára az egészséges és kóros öregedés jellemzőiről, az időskorban leggyakrabban megjelenő betegségekről, azok okáról, tünetekről, kezelési, megelőzési lehetőségekről, szövődményekről. Betekintést nyújtson a betegségek időskori megjelenésének sajátosságaiba (atípusos megjelenés, multimorbiditás).

A tantárgy rövid tartalma: időskorra jellemző rheumatológiai betegségek (csontritkulás, degeneratív ízületi betegségek, rheumatoid artritisz, köszvény), időskorban gyakori anyagcsere betegségek (diabetes mellitus), időskorban jellemző érrendszeri és vérképzőszervi betegségek (magas vérnyomás, érelmeszesedés, varicositas, stroke, TIA, szívelégtelenség, anaemia, trombózis, embólia, ritmuszavarok, pacemaker), időskorban előforduló légzőszervi megbetegedések (krónikus bronchitis, COPD, emphysema pulmonum, oedema pulmonum, asthma bronchiale, pneumonia, embolia pulmonum), demencia (fajtái, okai, tünetei, felismerési és kezelési lehetőségei), leggyakoribb pszichiátriai kórképek (paranoid skizofrenia, delirium, alkohol dependencia), leggyakoribb emésztőszervi megbetegedések (ileus, ulcus ventriculi, ulcus duodeni, hasmenés, székrekedés, enteritisek, gastritis acuta és chronica, reflux, cirrhosis hepatis, pancreatitis), leggyakoribb vizeletkiválasztást érintő megbetegedések (vesekő, prostata hypertrophia, incontinentia, cystitis acuta, uraemia), leggyakoribb érzékszervi betegségek (cataracta, glaucoma, presbyopia, presbycusis), leggyakoribb bőrelváltozások (scabies, anyajegyek, fekélyek, dermatitisek), malignus és benignus daganatok jellemzői, gyulladás helyi és általános tünetei. Leggyakoribb diéták időskorban. Demencia kezelésével kapcsolatos jó intézményi gyakorlatok bemutatása, család támogatásának lehetőségei, szemléltetés a témába vágó kisfilmek vetítésével.
Geriátria fogalma, az időskorra jellemző élettani, kórélettani és funkcionális változások.
Az egészséges öregedés biológiai, pszichológiai és szociálpszichológiai jellemzői, a kóros öregedés jelei, következményei, az idős ember életvitelére gyakorolt hatása, megelőzés lehetőségei.
A multimorbiditás jellemző összetevői, a betegségek korai felismerésének jelentősége, védő és elhárító mechanizmusok működése.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: geriátria, gerontológia, egészséges öregedés, betegség, multimorbiditás, tünetek, szövődmények, megelőzés.

1.3. Alapápolási és gondozási ismeretek

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, képi szemléltetés, magyarázat, gyakorlati bemutatás, manuális begyakorlás.

Óraszám: 30 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a képzésben részt vevő képessé váljon az ellátott szükségleteinek felmérésére és az alapápolási feladatok elméleti elsajátítását követően azok gyakorlati kivitelezésére.

A tantárgy rövid tartalma: Maslow-féle szükségletpiramis, a kliens környezetének rendben tartása, ágyazás szabályai, tisztálkodási szükséglet felmérése és kielégítése, étkezési szükséglet felmérése és kielégítése, pihenési szükséglet felmérése és kielégítése, öltözködésben történő segítségnyújtás, mozgás szükségletének felmérése és kielégítése, ürítési szükséglet felmérése és kielégítése, váladékok felfogására szolgáló eszközök használatának elsajítítása (ágytál, vizelőedény, vesetál, inkontinencia termékek), biztonság szükségletének felmérése és kielégítése, védőeszközök használatának elsajátítása, alapvető járványtani ismeretek (fertőzés terjedésének megakadályozása, fertőtlenítés módjai, szabályai), rugalmas pólya felhelyezésének szabályai, haldokló beteg ápolása, fekvő beteg ápolása, tartós fekvés következményei és megelőzés lehetőségei, diabeteses lábápolás.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: szükségletek hierarchiája, alapvető szükségletek, magasabb rendű szükségletek, ápolás fogalma, kompetencia, szükségletfelmérés, túlápolás, terminális szak, agónia, fájdalomcsillapítás, hospice, immobilizáció, lábápolás, fertőtlenítés, védőeszközök.

1.4. Táplálkozás, folyadékpótlás, diétás ismeretek

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, képi szemléltetés, magyarázat, gyakorlati bemutatás.

Óraszám: 15 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a képzésben részt vevő alapszintű ismereteket szerezzen az egészséges táplálkozás, illetve folyadékpótlás alapelveiről, a diéta fogalmáról, a táplálkozás mint biológiai szükséglet alapfogalmáról.

A tantárgy rövid tartalma: a táplálkozás mint biológiai szükséglet, örömforrás. Táplálkozás-élettani alapfogalmak. A táplálkozás és tápanyagszükséglet a különböző életkorokban és egészségi állapotban. A korszerű és egészséges táplálkozás alapelvei, feltételei; az életkornak és egészségi állapotnak megfelelő étrend. A leggyakoribb ételallergiák ismerete. Egészségtudatosság. Az egészséges táplálkozás alapelvei. Az étkezés és étkeztetés feltételei, módjai. A folyadékszükséglet, a folyadék utánpótlás, folyadék- és elektrolitegyensúly zavarai, időskori kiszáradás jelei. Folyadékpótlás jelentősége időskorban. A diétás kezelés alapelvei, a diéta fogalma, szerepe a gyógyításban, konyhatechnikai eljárások, a diéták felosztása. A gyomor-bélrendszer, a máj, az epe, a hasnyálmirigy, a vese betegségeinek étrendi kezelése; a keringési rendszer betegségeiben szenvedők étrendje; sebészeti betegek étrendje; kalóriaszegény és roboráló étrend.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: egészséges táplálkozás, folyadékpótlás, diéta fogalma, formái.

1.5. Betegmegfigyelés, észlelés

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, képi szemléltetés, magyarázat, gyakorlati bemutatás, manuális begyakorlás.

Óraszám: 15 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a képzésben részt vevő betekintést szerezzen a beteg egészségi állapotának megítélését segítő jelek, tünetek megfigyelésének szempontjaiba, képessé váljon akut helyzetek felismerésére, kóros tünetek észlelésére, összefüggések meglátására, napi betegmegfigyelési feladatok elvégzésére, életfunkciók vizsgálatára, paraméterek mérésére, mentális és pszichés krízishelyzetek felismerésére, az összegyűjtött információk értelmezésére, dokumentálására.

A tantárgy rövid tartalma: objektív és szubjektív, helyi és általános tünetek értelmezése, kültakaró, járás, mozgás, testtartás megfigyelésének szempontjai, kardinális tünetek (pulzus, vérnyomás, légzés, hőmérséklet) megfigyelése, mérése, normál értékek, eltérések értelmezése, kóros légzésformák (Kussmaul-légzés, dyspnoe). Váladékok (széklet, vizelet, hányadék) megfigyelésének szempontjai. Tudat, magatartás, viselkedés megfigyelésének szempontjai. Vércukormérés, normál érték és eltérések értelmezése, demencia jellemzőinek megfigyelése, magány, gyász testi-lelki tüneteinek felismerése.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: szubjektív tünetek, objektív tünetek, kardinális tünetek, vércukor, normál érték, demencia.

1.6. Elsősegélynyújtás

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, képi szemléltetés, magyarázat, gyakorlati bemutatás, manuális begyakorlás.

Óraszám: 5 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a képzésben részt vevő képessé váljon a hirtelen kialakuló állapotromlás észlelésére, balesetek kapcsán történő segítségnyújtásra, a sérült további ellátáshoz juttatására, segítség hívására, alapszintű újraélesztés kivitelezésére.

A tantárgy rövid tartalma: életveszélyt jelentő tünetek, klinikai halál és biológiai halál fogalma. Alapszintű újraélesztés, eszméletlenség fogalma, teendők eszméletlenség esetén (stabil oldalfektetés, életfunkciók vizsgálata). Alapszintű sebellátás és vérzéscsillapítás (steril fedőkötés, nyomókötés kivitelezése). Teendők áramütés, mérgezések (étel, gyógyszer, marószer), elesés (törés, ficam, rándulás tünetei, első ellátása), aspiráció, égési sérülés, ájulás, hypo- és hyperglicaemia, hypertonia, stroke gyanúja esetén. Mentőhívás szabályai.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: első ellátás, kompetenciahatárok, seb, vérzés, eszméletlenség, újraélesztés, klinikai halál.

1.7. Gyógyászati segédeszközök, rehabilitáció

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, képi szemléltetés, magyarázat, gyakorlati bemutatás, manuális begyakorlás.

Óraszám: 5 tanóra elmélet

A tantárgy célja: „A legfontosabb szempont az idős ember rehabilitációjában a remény visszaadása, a bizalom megteremtése és a halálfélelem oldása.” (Wolff) A gyógyászati segédeszközök beszerzése, használatának ismerete. A gyógyászati segédeszközök karbantartása.

A tantárgy rövid tartalma: a célok meghatározása, folyamat tervezése, az eszközök és módszerek kiválasztása. A mindennapi életmenet biztosításának feladatai az ellátott képességeihez adaptált módon; a környezet átalakításának lehetőségei, feladatai, eszközei. A fejlesztés és rehabilitáció eszközei, szakmai lehetőségei. A rehabilitáció célja.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: gyógyászati segédeszköz, beszerzése, használata, karbantartása, a rehabilitáció célja.

2. Témakör: Társadalmi, szociálpolitikai, etikai, jogi, pszichológiai alapismeretek

Témakör célja: olyan elméleti, gyakorlati ismeretekhez jusson a résztvevő, amelyek révén képes a gondozási és alapápolási feladatok kivitelezésében szakszerűen részt venni az alapellátás (házi segítségnyújtás, idősek nappali ellátása) területén és a szakosított ellátásban (az idősek gondozóháza, idősek otthona).
Szakszerű ismereteket szerezzen a társadalmi struktúra működéséről, folyamatairól, értelmezze a szociálpolitikai beavatkozást igénylő problémákat, dilemmákat, és a beavatkozást segítő szociális intézményrendszer működését.
Ismerje az egyenlőtlenség, szegénység kialakulásának társadalmi és egyéni (emberi) okait, jellemzőit, valamint a társadalomban fellelhető devianciák kezelését.
Lássa át a társadalomban és a szűkebb környezetben érvényesülő etikai alapelveket, emberi jogokat és szabályokat.
Ismerjen meg módszereket, azokat legyen képes gyakorlatban alkalmazni a segítségre szoruló emberek szükségleteinek felmérésére, kielégítésére, esélyjavítására, szociális, pszichés támogatására, társadalmi integrációjuk elősegítésére.
Megismeri a gondozott mindennapi életvitelének támogatását lehetővé tevő módszereket.
Ismereteket szerez a háztartásgazdálkodás, a háztartásvezetés eljárásairól, a munka-, baleset- és tűzvédelem szabályairól, a testi-lelki egészség megőrzésének módszereiről.
Átfogó ismereteket szerezzen a szociális munka sajátosságairól, a segítő foglalkozásokban érvényesülő értékekről és etikai követelményekről, valamint a szakmai munka során használható szociális munkaformákról, módszerekről, - egyéni esetkezelésről, csoportokkal összefüggő szociális munkáról.
Szerezzen tapasztalatot az eseteket több szempont szerinti értelmezéséhez.
Ismerje meg az intézményekhez tartozó adminisztrációs feladatokat.
Kisérje figyelemmel a szakemberek által elkészített gondozási tervet, annak segítségével végzi tevékenységét. valamint - a szociális intézmény protokollja szerinti- az ellátottak gondozásához kapcsolódó ügyviteli dokumentációt elkészítésében segítkezik.

A témakör tantárgyai

2.1. Szakmai készségfejlesztés, kommunikáció, pszichológiai alapismeretek (5 tanóra elmélet)
2.2. Szociális szolgáltatások jogi háttere, érdekvédelem (5 tanóra elmélet)
2.3. Mentálhigiéné, gondozási ismeretek, szocioterápiás ellátás (10 tanóra elmélet)
2.4. A szociális segítő munka alapjai
a.) szociálpszichológiai, társadalomismereti alapok (5 tanóra elmélet)
2.4. A szociális segítő munka alapjai
b.) a szociális munkával összefüggő ismeretek (15 tanóra elmélet)
2.5. Háztartási és a feladatellátáshoz kapcsolódó munkavédelmi ismeretek (10 tanóra elmélet)

Kötelező szakirodalom:

- Dr. Boga Bálint (szerk.) (2021) Idősgondozási kézikönyv 2021 - A magyarországi idősotthonok és hospice-ok adatbázisával. Geráter Service, Budapest
- Takács Éva (2012) Az idősgondozás kézikönyve - A magyarországi idősotthonok és hospice-ok adatbázisával. Oriold és Társai Kft, Budapest
- Toldi Ildikó (2009) Háztartási ismeretek https://www.toldiildi.com/toldiildi/tananyagok/haztartasi-ismeretek

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

2.1. Szakmai készségfejlesztés, kommunikáció, pszichológiai alapismeretek

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, képi szemléltetés, magyarázat, helyzetgyakorlat.

Óraszám: 5 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a képzésben résztvevők szerezzenek pszichológiai alapismereteket, ismerjék meg az időskorral járó pszichés változásokat, az életkori fejlődési szakaszokat. Ismereteket szerezzenek a saját szakmai személyiségükről, a segítés pszichológiai összefüggéseiről, személyiségük mentálhigiénés gondozásáról.

A tantárgy rövid tartalma:

Pszichológiai alapismeretek

A pszichológia fogalma, vizsgálati módszerei, a pszichés működés fő területei: kogníció (tudati működés, figyelem, érzékelés, észrevevés, emlékezés, gondolkodás), affektivitás (érzelem, hangulat, indulat), magatartás (indíték, akarat, pszichomotilitás, kommunikáció), globális jellegű működések (intellektus, személyiség, beállítódás).

Az életút pszichológiája

- Életkori fejlődési szakaszok, és ezek fejlődési sajátossága. Főleg az idős korra jellemző pszichés változások (pl. demencia), élettani és kórélettani ismeretek megszerzése.
- Az előítéletek életutat befolyásoló hatása. Válságok az életciklusokban.
- A veszteségek fajtái, pszichikus hatása és feldolgozásuk folyamata (a gyász lélektana, gyászreakciók), módszerei.

Tanulástechnikai gyakorlat

- A tanulást befolyásoló külső, belső és lelki (képességek, készségek, motiváció, érdeklődés, elvárások) tényezők.
- A tanulási módszerek, eszközök szerepe a hatékony tanulásban.
- Írás, olvasás, szövegértés, elemzés, visszaadás problémái, készségek fejlesztése.
- A modern technikai eszközök használatának előnyei.
- Sajátélményű tanulás. Szakmai tanulás a terepen.
- A vizsgadrukk és kezelése.

Önismeret, a reális énkép szerepe a szociális segítésben, az önismeret forrásai, énvédő technikák, motiváció, a belső motiváció fokozása.

A szakmai együttműködés és a segítő kapcsolat eszközeinek alkalmazása

- Az eltérő személyiségek, értékek, életstílus, kultúrák elfogadása a gyakorlatban.

- Empátia, előítéletek, konfliktusok, konfliktus-megoldási technikák és módszerek modellálása.
- A segítséget kérő ember kommunikációjának értelmezése, hiányosságainak tolerálása.
- Az emberi kiszolgáltatottság jeleinek felismerése.
- Nondirektív kommunikáció.
- A problémafeltárás kommunikációs eszközei. A segítő beszélgetés.

A segítés pszichológiai összefüggései
- A szociális szakember személyisége és személyiségvédelme.
- A kiégés. A szupervízió jelentősége a segítő munkában.
- Az önismeret forrásai, attitűdök, énvédő funkciók, technikák.
- A kommunikáció csatornái, jellemzői. A társas érintkezés sajátossága, a kommunikáció elmélete.
- A szerep, a szerepstruktúrák, szerep-összeférhetetlenségek, szerepkonfliktusok.

Szocializáció
A szocializáció fogalma, folyamata. A szocializációs színterek, munkahely, társadalmi szervezetek és intézmények, a kulturális minták, normák hatása az emberekre.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: képességek, készségek, motiváció, kiégés, szupervízió, veszteségek, gyászreakciók, énkép, éntudat, önértékelés, játszma, elhárító mechanizmusok, kompetenciahatárok, empátia, nondirektív kommunikáció, szocializáció.

2.2. Szociális szolgáltatások jogi háttere, érdekvédelem

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, képi szemléltetés, magyarázat.

Óraszám: 5 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a képzésben résztvevő lássa át a társadalomban és a szűkebb környezetben érvényesülő etikai alapelveket, szabályokat, ismerje meg az idős személyek által igénybe vehető személyes gondoskodást nyújtó szociális alapszolgáltatásokat és a szakosított ellátások formáit és feladatait. Legyen képes elkülöníteni a fenntartó, szolgáltatás/intézmény fogalmát és fontosabb feladatait. Legyen tájékozott a szakmai és funkcionális munkakörök feladatait illetően. Igénybevevő fogalmi meghatározása. Ismerje meg az ellátotti jogokat, azok érvényesülését, az érdekképviseleti fórum működését az idősek otthonában. Az intézményi dokumentáció, továbbá az ellátott adatainak védelméről szóló rendelkezések megismerése.

A tantárgy rövid tartalma: az államigazgatás alapjai, az állam és az önkormányzatok felépítése, feladatai. A szociális intézményrendszer önkormányzati és nem önkormányzati keretei, formái. Idős személyek számára a szociális törvény által nyújtható ellátási formák. Az idős emberek ellátását szolgáló szociális alapszolgáltatások és a szakosított ellátások rendszere. Az idős személyek számára biztosított egyes ellátások igénybevételének módja, feltételei, az igénybevétel folyamata. A szociális alapellátásban működő korszerű gondozási formák: HOMECARE, hospice házak jelentősége.
Az érdekvédelem célja, fokozatai, az érdekképviselet színterei. Az érdekképviselet megvalósítását szolgáló eszközök. Az ellátottak általános és speciális jogai, jogérvényesítés.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: önkormányzat, állam, szolgáltatási típusok, intézmény, fenntartó, érdekvédelem.

2.3. Mentálhigiéné, gondozási ismeretek, szocioterápiás ellátás

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, képi szemléltetés, magyarázat, gyakorlat.

Óraszám: 10 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a mentálhigiéné jelentősége az ellátottak és a segítők életében. A pszichés gondozás és a mentálhigiéné kapcsolat jelentősége. Gondozás elemei (fizikai, pszichés-mentális, egészségügyi, foglalkoztatás, érdekvédelem), gondozási szükséglet fogalma, gondozás megvalósítása a gyakorlati munkában, kiemelve a demens ellátás szempontjait.

A tantárgy rövid tartalma:
- A mentálhigiéné jelentősége.
- Az emberi kapcsolatok szükséglete a gondozási-ápolási folyamat során.
- A tudás, a kompetencia szükséglete a gondozási-ápolási folyamat során.
- Az esztétikai szükséglet a gondozási-ápolási folyamat során.
- Az önmegvalósítás, az alkotás szükséglete, a gondozási-ápolási folyamat lélektani összefüggései.
- Együttműködés az ápoló-gondozó teamben. Kompetenciahatárok.

Gondozás fogalma, célja, elemei (fizikai, pszichés-mentális, egészségügyi, foglalkoztatás, érdekvédelem), gondozási szükséglet fogalma, gondozás megvalósítása a gyakorlati munkában.

A gondozó szerepei.

A szociális munka etikai szabályainak érvényesítése a gondozói munka során.
Titoktartási kötelezettség. A személyiségi jogok és az adatvédelem.
Komplex gondozás nyújtása, szükséglet kielégítése, autonómia megőrzése.
Az idős emberek sajátos szükségleteinek kielégítése. Életminőségüket javító tárgyak, eszközök és szolgáltatási lehetőségek igénybevétele, alkalmazása.
Felismeri a mindennapi tevékenység zavarait. Partneri együttműködést alakít ki a gondozott családjával.
Higiénés eljárások és veszélyes anyagok kezelése a gondozási folyamatban.

A szükségletekre alapozott tervezés és a tervek elkészítésében való részvétel.
Az adekvát gondozási terv kiválasztása (egyéni gondozási terv).

A tanóra során tisztázandó fogalmak: önmegvalósítás, az alkotás szükséglete, mentálhigiéné, komplex gondozás, autonómia, életminőség, szükséglet, gondozási terv.

2.4. A szociális segítő munka alapjai
a.) szociálpszichológiai, társadalomismereti alapok

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, magyarázat.

Óraszám: 5 tanóra elmélet

A tantárgy célja a társadalomban és a szűkebb környezetben érvényesülő társadalmi törvényszerűségek felismerésének segítése, az egyenlőtlenségek, a szegénység kialakulásának területi és társadalmi okai, jellemzői.
A képzésben résztvevő ismerje fel az idős ember fizikai, mentális, szociális és lakókörnyezeti szükségleteit, hogy ennek alapján hatékonyan tudjon segíteni.

A tantárgy rövid tartalma:
Szociálpszichológiai alapfogalmak, jelenségek és folyamatok

- A szociálpszichológia fogalma, tárgyköre
- A társadalom kisebb és nagyobb egységeiben működő jelenségek, szabályszerűségek felismerése
- A sztereotípiák, stigmák, az emberi vonzalmak és taszítások, játszmák
- Az előítélet kialakulása és okai
- A szerep, a szerepstruktúrák, szerep-összeférhetetlenségek, szerepkonfliktusok
- A konfliktusok keletkezése és megoldásának technikája

A társadalmi struktúrát létrehozó, rejtett és láthatóvá tevő viszonyok, a társadalmi integráció, dezintegráció, szegregáció stb.
A társadalomban élő, vagy bevándorló, más nemzethez, etnikumhoz tartozó, vagy fogyatékossággal élő emberek sajátos problémái.

- A társadalom fogalma, működése. Társadalmi integrációt veszélyeztető tényezők
- A szociológia alapfogalmai és alapvető összefüggései
- Különbözőség, másság, a fogyatékosságból eredő másság, egyenlőtlenség
- A társadalmi egyenlőtlenség fogalma, dimenziói, az egyenlőtlenségek újratermelődésének okai, mechanizmusai
- A szegénység és depriváció értelmezése és jellemzői
- A szegénység szubkultúrája. Deviáns jelenségek a társadalomban
- Veszélyeztetett csoportok és térségek, a diszkrimináció
- A társadalom, a család és az iskola szerepe az egyenlőtlenségek, a szegénység mérséklésében

A tanóra során tisztázandó fogalmak: tömeg, közösség, társadalmi nagycsoport, sztereotípiák, stigmák, az emberi vonzalmak és taszítások, játszmák, előítélet, szegénység és depriváció értelmezése és jellemzői, szegénység szubkultúrája, deviáns, diszkrimináció.

2.4. A szociális segítő munka alapjai
b.) a szociális munkával összefüggő ismeretek

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, képi szemléltetés, magyarázat, helyzetgyakorlat, intézménylátogatás.

Óraszám: 15 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a résztvevő szerezzen átfogó ismereteket a szociális munka sajátosságairól, a segítő foglalkozásokban érvényesülő értékekről és etikai követelményekről, valamint a szakmai munka során

használható szociális munkaformákról, módszerekről, egyéni esetkezelésről, idősekkel, csoportokkal összefüggő szociális munkáról. A kiégés és a szupervízió összefüggéseinek megismerése.

A tantárgy rövid tartalma:
A szociális munka definíciója, szándéka, célja, formái és módszerei, színtere.
A szociális munka története, a szociális munka XX. századi megjelenése Magyarországon.
A szociális munka tevékenységének rendszere, a közvetlen és közvetett szociális munka fogalma, tevékenységének és módszereinek áttekintése.

A szociális munka értékei és etikai szabályai
A szakmai kompetenciahatárok és az együttműködés a szociális munkában.
A szociális szakember szerepei, felelőssége. A segítő munka folyamatának tervezése.

Szociális munka egyénekkel
Az esetkezelés fogalma és jellemzői.
A problémamegoldó modell alkalmazása, szakaszai, módszerei és technikái.
Krízis, krízisállapot, krízishelyzet. Krízisek csoportosítása. Krízisek lefolyása, kimenetele. Krízisben lévő személy jellemzői. A krízisintervenció lépései.

Szociális munka csoportokkal
A csoport fogalma, célja, a csoport alkalmazásának lehetőségei a szociális munkában.
Az egyetemes emberi jogok és azok érvényesülése a csoportmunka folyamán.
A szociális csoportmunka folyamata: tervezés – szervezés – csoporttevékenységek.
A csoportfejlődés öt szakasza, működési mechanizmusa. A csoportmunka lezárása.
Csoportdinamikai jelenségek. A csoport kommunikációs és interakciós mintái.
A csoportszerepek közötti dinamika, építő és destruktív folyamatok. A csoport vezetése.

Közösségi szociális munka
A közösségi szociális munka formái, folyamata, szemlélete, közösségi szociális munka a szociális intézményben.

Esetmegbeszélés
Az esetmegbeszélés módszertana. Az esetmegbeszélés mint segítség a szociális szakemberek számára. Az eset bemutatása, esetelemzés. Teammunka.
Az eset megbeszélése, elemzése (kiválasztás, megfigyelés, elemzés, értékelés stb.). Az eset bemutatása. Megoldás, kimeneti alternatívák felvázolása. Nehézségek, problémák, dilemmák.

Szupervízió
A segítő segítése. A szupervíziós támogatás mint a személyiség védelmének és fejlesztésének eszköze. A segítő munka személyiséget, kommunikációt, szakmai munkát fenyegető, kiégést eredményező hatásai. Stresszkezelés. Kiégés megelőzése.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: szociális munka, esetkezelés, tervezés – szervezés – csoporttevékenységek, közösségi szociális munka, esetmegbeszélés, szupervízió.

2.5. Háztartási és a feladatellátáshoz kapcsolódó munkavédelmi ismeretek

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, képi szemléltetés, magyarázat, gyakorlat.

Óraszám: 10 tanóra elmélet

A tantárgy célja: a képzésben résztvevő sajátítsa el az idős ember mindennapi életvitelének megszervezéséhez szükséges módszereket, a háztartásgazdálkodás, háztartásvitel főbb területeit, szerezzen ismereteket és gyakorlati tapasztalatokat a gondozással, a foglalkoztatással és a háztartásvezetéssel kapcsolatos munka-, baleset-, tűz- és környezetvédelmi szabályokról és eljárásokról.

A tantárgy rövid tartalma:
A háztartásgazdálkodás: költségvetés, a bevételek (nyugdíj, FOT) és kiadások egymáshoz való viszonya.
A kiadások: a lakásfenntartás, a hiteltörlesztés, az élelmezés, a ruházkodás, az egészségmegőrzés, az egészségügyi ellátás, a szórakozás, pihenés költségei.
A háztartásvezetéshez szükséges ismeretek: az idős emberek igényei szerinti, a minél teljesebb önellátás segítésének eszközei és módszerei a háztartásvitel során.
Az adósságok megelőzése, törlesztése.
A házi munkák tervezése, rendszerezése az idős ember igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével.
A háztartásvezetés technikai megoldásai.
A háztartási feladatok ellátása során jelentkező veszélyforrások.
Munka-, baleset- és tűzvédelem:

- A munka-, baleset- és tűzvédelmi szabályok és jelentőségük.
- A munkavégzéssel összefüggő általános baleseti és egyéb veszélyforrások, a munkahelyre és munkavégzésre vonatkozó munkabiztonsági szabályok.
- A veszélyforrások csoportosítása: a háztartási veszélyek, a munkahelyi veszélyek, a közlekedési veszélyek, a különböző sajátos tevékenységi formák veszélyei. Különféle anyagok (vegyszerek, mérgek, gyógyszerek stb.) biztonságos tárolása, nyilvántartások vezetése, veszélyes hulladékok tárolásának szabályai.
- A munka-, baleset- és tűzvédelmi szabályok adaptálása az idős emberek adottságaihoz.
- A veszélyek elhárításának lehetőségei, módszerei, eszközei, érintésvédelmi és szigetelési eljárások, a menekülési útvonalak kijelölési feltételei, egyéni védőeszközök használata.
- A munka-, baleset- és tűzvédelmi szabályok értelmezése és alkalmazása.
- Gondozási-ápolási folyamatban egészségvédelmi és környezetvédelmi szempontok folyamatos alkalmazása.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: háztartásvezetés, háztartásvitel, házi munkák tervezése, veszélyforrások csoportosítása: a háztartási veszélyek, a munkahelyi veszélyek, a közlekedési veszélyek, mérgek, vegyszerek biztonságos tárolása, nyilvántartása, veszélyes hulladék, egyéni védőeszközök.

A KÉPZÉSI PROGRAM GYAKORLATA

A tudásátadáson alapuló gyakorlati képzés, az idősellátással foglalkozó szociális intézményben, házi segítségnyújtás terepen, idősek nappali ellátása és szakosított ellátás, idősek otthona területén.

A gyakorlatok óraszáma: 85 óra

Az elméleti anyagokhoz kapcsolódó, a gyakorlat tartalmának kifejtése:

1.3.1. Alapápolási és gondozási ismeretek gyakorlata

Gyakorlati óraszám: 40 tanóra

Gyakorlat tartalma: ágyazás szabályai, fektetések, szükségletek kielégítéséhez szükséges ápolási eszközök használata, fertőtlenítés szabályai, fertőtlenítőszerek, védőeszközök használatának szabályai, rugalmas pólya felhelyezésének begyakorlása.

1.4.1. Táplálkozás, folyadékpótlás, diétás ismeretek gyakorlata

Gyakorlati óraszám: 10 tanóra

Gyakorlat tartalma: beszélgetés az idős személlyel az egészséges táplálkozásról, illetve folyadékpótlásról. Esztétikus terítés, étkezés kivitelezése, folyadékpótlás (pohárból, csőrös pohárból, üvegből).
A diétás étkezés betartásának fontossága. Folyadékpótlólap vezetése.

1.5.1. Betegmegfigyelés, észlelés gyakorlata

Gyakorlati óraszám: 15 tanóra

Gyakorlat tartalma: kardinális tünetek mérésének begyakorlása. Vérnyomásmérő, hőmérő helyes használatának elsajátítása, pulzus, légzés mérése, vércukormérés kivitelezése, begyakorlása.

1.6.1. Elsősegélynyújtás gyakorlata

Gyakorlati óraszám: 5 tanóra

Gyakorlat tartalma: kötözések, sebellátás, vérzéscsillapítás kivitelezése, törések, ficamok rögzítése, alapszintű újraélesztés, stabil oldalfektetés, Heimlich-féle műfogás begyakorlása.

1.7.1. Gyógyászati segédeszközök, rehabilitáció gyakorlata

Gyakorlati óraszám: 15 tanóra

Gyakorlat tartalma: az elméletben tanultak alapján a résztvevő határozza meg egy részben önellátó, járásához segédeszközt használó ellátott szükségleteit, rögzítse azokat. A gyógyászati segédeszközök karbantartása, tisztítása, fertőtlenítése, rendeltetésszerű használatának betanítása egy ellátott esetében.

2.3.1 Mentálhigiéné, gondozási ismeretek, szocioterápiás ellátás gyakorlata

Gyakorlati óraszám: 20 tanóra

Gyakorlat tartalma: Maslow szerinti szükségletfelmérés egy ellátott tekintetében. Részvétel a gondozási terv készítésében. Interjú készítése egy ellátottal. Intézménylátogatás.
Az idős emberek sajátos szükségleteinek kielégítése. Életminőségüket javító tárgyak, eszközök és szolgáltatási lehetőségek igénybevétele, alkalmazása.

2.4.1. A szociális segítő munka alapjai
b.) a szociális munkával összefüggő ismeretek

Gyakorlati óraszám: 5 tanóra

Gyakorlat tartalma: a csoportfoglalkozások alkalmával az ellátottak öltöztetése, kísérése a helyszínre (pl. zeneterápiás csoport, gyógyító csoport). Esetmegbeszélő csoportban való aktív részvétel. Dokumentációk vezetésének gyakorlása.

2.5.1 Háztartási és a feladatellátáshoz kapcsolódó munkavédelmi ismeretek gyakorlata

Gyakorlati óraszám: 10 tanóra

Gyakorlat tartalma: az ellátott egyhavi bevételi és kiadási költségeinek tervezése. Háztartási napló vezetése. Háztartási munkák tervezése, az ellátott közvetlen környezetének rendbe tétele. Vegyszerek biztonságos tárolása.